

Olympiáda ľudských práv
XX. ročník, školský rok 2017/2018

Krajské kolo

Kategória: Stredné školy

Test - úlohy

Kedves Versenyzők,

a teszt 20 feladatot tartalmaz. A megoldásra összesen 45 perc áll rendelkezésükre.

Minden feladatnak egy helyes megoldása van. Az első tíz egyszerűbb feladat 2-2 pontot ér. A többi, mivel nehezebbek, 3 vagy 4 pontot. Összesen 55 pontot szerezhettek.

Figyelmesen olvassátok el a szöveget, majd válaszaitokat jelöljétek be a válaszdó lap megfelelő mezőjébe! Ha nem tudjátok a helyes választ, keressétek a leglogikusabb megoldást. Ha tévesen jelöltétek be a választ, az első jelölést egyértelműen húzzátok át (X), és jelöljétek meg az új megoldást.

A tesztben használt rövidítések:

SZK – Szlovák Köztársaság

1. feladat – 2 pont

A Szlovák Köztársaság 2018. január 1-jén ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját. A szlovák állam polgárainak alapvető emberi jogait és szabadságjogait rögzítő legfontosabb jogi előírás neve

- a) antidiszkriminációs törvény.
- b) a Szlovák Köztársaság Alkotmánya.
- c) az Emberi jogok védelmének és előmozdításának országos stratégiája.

2. feladat – 2 pont

2018-ban emlékezünk meg egy jelentős, az összes többi, később elfogadott emberi jogi egyezmény kiindulópontjául és eszmei alapjául szolgáló dokumentum elfogadásának 70. évfordulójáról. E dokumentum neve

- a) az Emberi jogok európai egyezménye.
- b) az Európai Unió Alapjogi Chartája.

c) az Emberi jogok egyetemes nyilatkozata.

3. feladat – 2 pont

A strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága az alábbi intézmény legmagasabb szintű igazságszolgáltatási szerve:

- a) Európai Unió.
- b) Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet.
- c) Európa Tanács.

4. feladat – 2 pont

A Gyermekek jogairól szóló egyezmény szerint a gyermek testi fenyegetése és megalázása

- a) csak a szülők részéről engedélyezett, és csak olyan mértékben, amely a gyermeknek nem okoz maradandó testi vagy lelki sérülést.
- b) nem megengedett, a gyermek minden emberi jog teljes jogú alanya, a kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód minden körülmények között tilos.
- c) csak a gyermek- és ifjúsági javító-nevelő intézetek dolgozóinak megengedett, amennyiben a gyermeket az illetékes szerv jogerős határozata alapján helyezték el azokban.

5. feladat – 2 pont

Melyik állítás fejezi ki leginkább az emberi jogok lényegét, értelmét és jelentőségét?

- a) Az emberi jogok olyan társadalmi jogosultságok, amelyeket az állam biztosít polgárai számára, amennyiben azok minden törvényben foglalt kötelezettségüknek eleget tesznek.
- b) Az emberi jogok minden embert mint gondolkodó és érző emberi lényt létezése jogán megillető természetes és elidegeníthetetlen jogok, melyek biztosítják egyéni szabadságát, egyenlőségét, és védik méltóságát.
- c) Az emberi jogok olyan jogosultságok, amelyeket az állam biztosít polgárai számára, miután azok elérték a nagykorúságot – például választójog és választhatósági jog, gépjárművezetési jog vagy vállalkozáshoz való jog.

6. feladat – 2 pont

Az Európai Unió Alapjogi Chartája az alapvető jogokat és szabadságokat néhány fejezetbe csoportosítja, melyeket az emberi jogi filozófia és jogszabályozás kulcsfogalmaival jelöl. E kulcsfogalmak, melyekkel az emberi jogok egyes generációit is gyakran jellemezzük, a következők:

- a) tisztelet, tolerancia, megértés, összetartás, empátia, kooperáció.
- b) méltóság, szabadságok, egyenlőség, szolidaritás, a polgárok jogai, igazságszolgáltatás.
- c) demokrácia, konstitucionalizmus, pluralizmus, versenyképesség, parlamentarizmus, participáció.

7. feladat – 2 pont

Egy nemzeti kisebbséghez tartozó polgár ellen büntetőjogi eljárás indul. Ha kijelenti, hogy nem bírja a szlovák nyelvet, vagy nem bírja azt kellő szinten,

- a) nincs joga anyanyelvén védekezni. Meg kellett volna tanulnia szlovákul.
- b) joga van anyanyelvén védekezni, de csak ha fizeti a tolmácsolást.
- c) joga van anyanyelvén védekezni, a tolmácsolás költségeit pedig az állam fizeti.

8. feladat – 2 pont

A szabad választás elve a következőt jelenti:

- a) a szavazóhelyiségek akadálymentes megközelítésének lehetősége fogyatékkal élők számára is.
- b) különböző pártok vagy jelöltek közötti reális választás lehetősége, valamint a pártokat és jelölteket ismertető információk szabad terjesztése és befogadása a választási kampány során.
- c) csak azoknak a személyeknek van lehetősége szavazni, akik ellen nem folyik büntetőjogi eljárás.

9. feladat – 2 pont

A menekültek helyzetére vonatkozó egyezmény szerint az a személy minősül menekültnek, aki

- a) hazájában bűncselekményt követett el, és más államba menekül az igazságszolgáltatás elől.
- b) hazájának kedvezőtlen gazdasági és társadalmi helyzete miatt külföldön akar illegálisan munkát vállalni.
- c) faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való félelme okán tartózkodik saját államán kívül.

10. feladat – 2 pont

A véleményszabadság

a) emberi jog, mely arra a tényre reflektál, hogy a társadalmi és politikai kérdésekről folyó vitákban minden megnyilatkozás és kijelentés egyenértékű.

b) a szólásszabadság más szóval kifejezve, e két jog tartalma azonos.

c) emberi jog, melynek értelme és lényege, hogy az egyént védje a magasabb hatalom/államhatalom részéről fenyegető szankciók ellen abban az esetben, ha az illető egyén a hivatalos állásponttól eltérő vagy annak ellentmondó véleményt képvisel.

11. feladat – 3 pont

Az emberi jogok individuális természete azt a tézist fejezi ki, hogy

a) az emberi jogok minden embert egyenesen és közvetlenül megilletnek, bármilyen közösség/magasabb hatalom engedélye vagy közvetítése nélkül, legyen az család, község, egyház vagy állam.

b) a jogok végrehajtása mindig individuális, soha nem kollektív, közösségi; ez különösen a kisebbségek különböző típusú autonómiaigénylésére vonatkozik.

c) minden embernek joga van hozzá, hogy saját maga értelmezze és érvényesítse emberi jogait.

12. feladat – 3 pont

Válasszátok ki a politikatudomány által liberális demokráciának nevezett társadalmi-politikai berendezkedés legtalálóbb jellemzését.

a) Politikai és véleménypluralizmus a jogállamiság keretein belül, általános és titkos választásokon alapuló, választott képviselői kormányzástípuson keresztül megvalósuló népuralom, az alkotmányos szervek közötti hatalommegosztás és annak független ellenőrzése, beleértve a kormány erőszakmentes leváltásának lehetőségét, az egyéni jogok és szabadságok, valamint a kisebbségek érdekeinek tiszteletben tartása.

b) Többségi döntéshozatalon alapuló népuralom a közvetlen demokrácia elemeinek (helyi és országos referendumok) minél szélesebb körű felhasználásával, valamint a modern információs és kommunikációs technológiák (kampányok és petíciók a közösségi oldalakon, adatbázisok összekapcsolásának fejlesztése, interneten keresztül történő szavazás) minél szélesebb körű használatával az irányítási és döntési folyamatokban.

c) A művelt, többnyire liberális gondolkodású elitek uralma, melyek a választásokon szerzett mandátumukat kizárólag lelkiismeretük alapján gyakorolják, miközben döntéshozataluk referenciakerete a gazdasági és politikai liberalizmus ideológiája.

13. feladat – 3 pont

A nemzetközi emberi jogi egyezmények és a SZK törvényhozása szerint a kínzás:

- a) csak a különösen súlyos bűncselekmények kivizsgálásánál megengedett.
- b) minden körülmények között tilos, mind béke, mind háború idején.
- c) csak háború idején megengedett, fontos hírszerzési információkhoz való hozzájutás céljából.

14. feladat – 3 pont

Jelöljétek meg, melyik intézkedés nem közvetlen vagy közvetett diszkrimináció.

- a) A munkáltató nem veszi fel az állásra jelentkező nőt, mert egyik beosztottjától megtudja, hogy az várandós. Indokként szakmai alkalmatlanságot jelöl meg.
- b) A munkáltató nem veszi fel a latin-amerikai kereskedelmi képviseleti pozícióra pályázó jelöltet, aki nem tud sem spanyolul, sem portugálul. A jelentkező azzal érvel, hogy angolul beszél, és így mindenütt megérteti magát.
- c) Az étteremtulajdonos kiutasít a helyiségből egy romát, aki átlagos vendégként viselkedik, és semmivel sem hívja fel magára a figyelmet. A tulajdonos azzal indokolja cselekedetét, hogy éppen zártkörű rendezvény van, ez azonban sehová sincs kiírva.

15. feladat – 3 pont

Az extrémizmus akkor minősül bűncselekménynek, ha a következőkben nyilvánul meg:

- a) olyan tett elkövetése, tettere való buzdítás vagy tett előidézése, mely rombolóan hat a demokráciára, és súlyosan megsérti más emberek vagy csoportjaik alapvető jogait és szabadságait.
- b) a politikai korrektség elveinek tagadása, mint például vulgáris, sértő, illetlen és túlzott érzelmi töltetű kifejezések használata a közszereplők politikai diskurzusában.
- c) szélsőséges a szólásszabadság érvényesítése terén az egyes embereknél, úgymint kirívó öltözködés és kinézet, hagyományostól eltérő viselkedés, expresszív kifejezőmód.

16. feladat – 4 pont

Szlovákia területén a felnőtt nők a következő évben szereztek választójogot:

- a) 1921-ben, a Csehszlovák Köztársaság megalakulása után.
- b) 1948-ban, a kommunista párt hatalomátvétele után.
- c) 1990-ben, a „bársonyos“ forradalom győzelme után.

17. feladat – 4 pont

2017 novemberében Szlovákia nyolc kerületében kerületi önkormányzati választásokra, ún. megyei választásokra került sor, melyek során megválasztották a megyei önkormányzatok elnökeit (ispán), valamint a megyei önkormányzati testületek képviselőit. Ezeken a választásokon

a) szavazhatott és képviselőjelölt lehetett a Szlovák Köztársaság minden *állampolgára*, aki az adott önkormányzati kerület területén lévő községben állandó lakhellyel rendelkezett, ha legkésőbb a szavazás napján betöltötte *18. életévét*; a megyeelnöki posztra a Szlovák Köztársaság azon állampolgárai pályázhattak, akik legkésőbb a szavazás napján betöltötték *25. életévüket* és legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkeztek.

b) szavazhatott és képviselőjelölt lehetett a Szlovák Köztársaság minden *lakosa*, aki az adott önkormányzati kerület területén lévő községben állandó lakhellyel rendelkezett, ha legkésőbb a szavazás napján betöltötte *18. életévét*; a megyeelnöki posztra a Szlovák Köztársaság azon *lakosai* pályázhattak, akik az adott önkormányzati kerület területén lévő községben állandó lakhellyel rendelkeztek, és legkésőbb a szavazás napján betöltötték *25. életévüket*.

c) a Szlovák Köztársaság minden olyan *lakosa* szavazhatott, aki az adott önkormányzati kerület területén lévő községben állandó lakhellyel rendelkezett, ha legkésőbb a szavazás napján betöltötte *18. életévét*; képviselői vagy megyeelnöki posztra azonban csak a Szlovák Köztársaság *állampolgárai* pályázhattak, akik az adott önkormányzati kerület területén lévő községben állandó lakhellyel rendelkeztek, és legkésőbb a szavazás napján betöltötték *18. életévüket*.

(Megj.: Lakosok – állampolgárok, valamint azok a külföldiek, akik az adott önkormányzati kerület területén lévő községben állandó lakhellyel rendelkeznek.)

18. feladat – 4 pont

Kik fordulhatnak az alapvető jogok biztosához (ombudsmanhoz)?

a) a SZK minden állampolgára, aki kifogásolja, hogy valamely közigazgatási szerv, jogi személy vagy magánszemély megsértette alapvető jogait és szabadságjogait.

b) minden olyan, a SZK területén tartózkodó személy, aki kifogásolja, hogy valamely közigazgatási szerv megsértette alapvető jogait és szabadságjogait.

c) a SZK állampolgárai, akik kifogásolják, hogy valamely közigazgatási szerv, jogi személy vagy magánszemély megsértette alapvető jogaikat és szabadságjogaikat, vagy diszkriminatív bánásmódra panaszkodnak az antidiszkriminációs törvény alapján.

19. feladat – 4 pont

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a „Chartának“) a hatóköre

a) csak az Európai Unió intézményeire, szerveire, hivatalaira és ügynökségeire terjed ki, valamint a tagállamokra is, de csak abban az esetben, ha az uniós jogot gyakorolják; a polgárok csak ezekben az esetekben kereshetnek jogorvoslatot az Európai Unió Bíróságán.

b) minden olyan esetre kiterjed, melyben egy állam megsérti állampolgárának a Chartában foglalt alapjogait: ebben az esetben az állampolgár jogorvoslatért fordulhat a luxemburgi Európai Unió Bírósághoz.

c) minden olyan esetre kiterjed, melyben egy állam megsérti állampolgárának a Chartában foglalt alapjogait: ebben az esetben az állampolgár jogorvoslatért fordulhat a strasbourgi Emberi Jogi Bírósághoz.

20. feladat – 4 pont

Képzeljétek el, hogy egy különböző vélemény-irányzatokat ütköztető szakmai vita résztvevői vagytok. A vita témája az azonos nemű párok együttélésének szabályozása. Szerintetek melyik kijelentés leginkább kompatibilis az emberi jogok filozófiájával?

a) a demokratikus államban minden ember saját egyéni akarata szerint viselkedhet és cselekedhet, mégpedig minden korlátozás nélkül; az államnak tisztelnie kell polgárai egyéni akaratát, és biztosítania kell a megfelelő intézményi és jogi kereteket annak megvalósulásához.

b) nincsen jogunk senkit elítélni azért, mert nem a többségi szokások szerint viselkedik, hiszen a Bibliában is ezt olvashatjuk: „ne ítéld, hogy ne ítéltess“, „szeresd felebarátodat, mint önmagadat“ és „amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is azt tegyétek velük“. Ebből következik, hogy az eltérő szexuális orientációjú embereket is tisztelnünk kell, és lehetővé kell tennünk számukra, hogy minden olyan jogok érvényesíthessenek, melyekre mi is igényt tartunk.

c) az emberi jogok univerzálisak – minden embernek joga van élni összes emberi jogával mindenféle diszkrimináció nélkül, és joga van e jogok érvényesülését követelni; az azonos nemű embereknek is joguk van magánéletre és családi életre, beleértve a bejegyzett élettársi kapcsolatot is; az egyén szabadsága csak akkor korlátozható, ha annak érvényesítése mások jogait sérti, ami azonban az adott esetben nem következik be; az azonos emberi méltóság elve azt jelenti, hogy mindenki szabadon vállalhatja identitását, megélheti és kiteljesítheti azt.

Források:

A Szlovák Köztársaság Alkotmánya; a SZK Törvénytára; emberi jogi szakpublikációk; nemzetközi emberi jogi egyezmények és dokumentumok; napi sajtó; közszolgálati média; internet

Autor: PhDr. Kálmán Petőcz, PhD.

Recenzentka: PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Prekladateľka: Diána Marosz, MA

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2018